DEO OPTIMO MAX. UNI ET TRINO,

VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LUCÆ, Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis, vigesimâ-secundâ Martii, 1725.

M. CLAUDIO BURLET, Doctore Medico, Regiæ Scientiarum Academiæ Socio, Hispaniarum Regis olim Archiatro, Præside.

An gracilibus Pomaceum *Vino salubrius?*

I.

VAriæ pendent corporis habitudines à variâ partium solidarum structurâ, dispositione, texturâ, variâque humorum indole, agitatione, ἐνεργείᾳ. De magnitudine & parvitate, de pulcritudine ac deformitate nihil, aut parum curat Ὑγιεινὴ, hisque vix unquam fuit adducta, ut in suis de tuendâ valetudine legibus quidquam vellet esse discrepantiæ. De gracilitate & obesitate magis sollicita, suam cuique victûs rationem decernit, quâ utriusque vel incommodis levamen suppeditet, vel incrementis obices ponat. Duplex porrò, ad naturam duplicem composita, δίαιτα multiplices aëris qualitates expendere, somni vigiliæque tempora definire, motûs & quietis indicare vices, exercitationum genera designare satagit. Respectu alimentorum, non tantùm à cibo largiori, vel parciori, calidiori, vel frigidiori, sicciori, vel humidiori suas mutuatur diversitates; verùm à dissimilibus quoque potûs generibus insignia, maximique ad sanitatem momenti discrimina sortitur. (a) *Sunt quibus Vinum est alimentum, sunt quibus non est alimentum,* sed venenum. Se quisque suo pede moduloque metiatur. Modulus iste habeatur ἰδιοσυγκρισία. Hæc perspecta priùs esse debet, quàm conveniens eligi queat potus. (b) *Nisi enim quis noverit qualis à principio fuerit constitutio, in corpore primas tenens, quæ homini conducant, proferre par*

non erit. Cognitâ corporis naturâ, studium ad potionum differentias convertatur. Nimirùm ut recta salubrisque victûs norma statuatur, (c) diversas non modò corporis συςάσεις oportet exploraſſe feliciter, sed omnium etiam, quibus fami & siti succurritur, alimentorum dotes comperiſſe. Liquorum, quos familiaris commendat usus, alii calorem excitant atque intendunt, solidarum partium stamina convellunt, fluidarum exacuunt fermenta, utrarumque motus reddunt vegetiores: alii fervorem mitigant, fibrarum temperant ſiccitatem, & rigiditatem emolliunt, acutiora humorum obtundunt spicula, æstus motuum vividiorum sedant. Priori ſpecie posteriorem facilè patet esse gracilibus multò ſalubriorem.

* (a) Hipp *l. de alim.*
(b) Hipp. *de vict. rat. l. 1.*
(c) *ibid.*

I I.

(*a*) T*ENUIS homo implere se debet.... calidus refrigerare...siccus madefacere.* In gracili corpore observa cutis ariditatem, reſpirationis magnitudinem & crebritatem, pulſûs celeritatem, vehementiam ac frequentiam, implacidam ſomni brevitatem, non indecorè laſcivienrium oculorum volubilitatem, ſalacitatem, ſenſuum perſpicaciam, vim ingenii præcipitem, audaciam, ſuperbiam, iracundiam, aliaſque iſtiuſmodi cùm animi, tùm corporis affectiones. In eo calorem intenſum, fibrarum ſummâ reſiliendi virtute donatarum ſiccitatem, æſtuantem humorum agitationem, motus omnes violentiſſimos eſſe concludes. Liquorum omnium corpus animale perluentium augendæ tenuitati plurimùm conferre calorem vel indè fit manifeſtum, quòd primam aſſumptorum diſſolutionem & concoctionem inſigniter promoveat. Id cùm probè noſſet Hippocrates, (*b*) crudos ventriculos cibo potuque calefaciente roborandos eſſe decrevit. Cur animalia caſtrata ſtabuliſque detenta citò ſaginantur? Ad pinguedinis incrementum parùm accurata requiritur alimentorum & ſuccorum ab iis oriundorum elaboratio. Teſticulorum reſectione & aſſiduâ quiete, frigidior imbecilliorque ventriculus evadit, (*c*) quàm ut ingeſtorum copiam valeat exquiſitè conficere. Spiſſiores proinde manent chylus, ſanguis & ſuccus nutritius, apta materies obeſitati cumulandæ. Cuncta depaſcentem in gracilibus ardorem obſcuro carcere, vel crudeli cultro (ut in ſaginatione pecudum uſu venit) expellat nullus; at ſaltem, potum ſi quis miniſtret, aquam igni, quàm oleum inſpergi ſatius eſſe meminerit; (*d*) alioqui lethalem inferet corpori σύντηξιν. Habilia criſpari ſtamina madore aliquo ſunt recreanda, non torquenda calcaribus: nimis evolutæ fermentorum vires frænis coërcendæ ſunt, non ſtimulis armandæ: irrequieti motus repagulis cohibendi ſunt, non incitamentis adaugendi. (*e*) *Congeneribus exaſperatur, contrariis levatur* vitioſus quivis affectus. Proderis macilento, ſi huic mitiores frigidioreſque hauſtus propinaveris; ſi contra calidiores ac generoſiores, omnia ruent in pejus. Hinc divina Coï doctrina tenuium corporum incolumitati (*f*) humido victu conſulendum juſſit.

(*a*) Celſ. *l. 1. c. 3.*
(*b*) *l. de ſal. vict. rat.*
(*c*) *ibid.*
(*d*) Hipp. *l. de genit.*
(*e*) Hipp. *l. de morb. ſacr.*
(*f*) *l. de ſal. vict. rat.*

I I I.

VINUM blanditur oculis, illecebroſo ne crede nimiùm colori: nares titillat avidas, doloſa fuge lenocinia: palato arridet, fallaces metue delicias. Exceptum ventriculo, viſceris hujus fibras colubri dente vellicat. Hæ ad vividiores contractiones ſollicitatæ, glandulas interſitas fortiùs comprimunt, undè copioſior ſucci

gastrici proventus. Cujus pretiosi roris exhausto demùm fonte, (*a*) ventriculum exsiccari necesse est. Hinc prima singulis functionibus inuritur labes. Novus-ne perpetuò suppetit liquor è glandulis elidendus? Is simul cum Vino, quasi junctis viribus, perfusos penetratosque cibos accuratè dissolvit, non parùm juvantibus Bacchi spiculis, quæ, ceu totidem cunei, propellente motu ventriculi, quaslibet alimentorum subeunt rimulas, durioresque particulas divellunt. Indè cita χύλωσις. Alimenta sic primùm elaborata, superatis chyli viis, purpureo committuntur alveo. Tunc Vini magis evolvi spiritus, per totum sanguinis fluentum diffundi, in obvias quasque partes impetuosiùs irruere, in vasorum continentium parietes ipsos arietare, tùm ab iis nimiùm distensis repelli, mox acriùs præliari, quodcunque occurrit incidere ac discutere. Humores interim subtiliores facti vehementiùs agitantur, solidarum partium fibræ validiùs vibrantur, corpus universum incalescit, expectatoque balsamo defraudatum exarescit. *Pomaceo* (cujus mox natura palàm fiet) non modò minor exprimitur, quàm Vino, *gastrici* liquoris copia, sed expressi virtus etiam minùs adjuvatur, unde crassior enascitur chylus, in sanguinem quoque crassiorem abiturus. *Pomacei* spiritus eas tantùm possunt intrà vasa sanguifera movere luctas, quæ multo potiùs ejusdem *phlegmate* facilè componantur: pars verò spissior, glutinosis veluti catenulis, principiorum mobiliorum reprimit impetus, turbarum auctores, unctuoso sinu salia demulcet effera, horumque aculeos, erodendis villis idoneos, nexibus oleosis intricat. Sic vasorum præpediuntur vellicationes, sic minuitur calor, sic non exsiccantur stamina, sed suffuso sensim madefacta rore, magis ac magis mollescunt. Memoratas ut arceret noxas, commodaque recensita conciliaret Venerandus Senex, (*b*) cùm obesis acria tenuiaque præciperet καταπλάσματα, gracilibus eadem crassa pinguiaque præscribebat.

[*a*] Hipp. *de vict. rat. l.* 2.
(*b*) *l. de sal. vict. rat.*

IV.

DUM partes Vini sulphureo-volatiles chylum sanguini recèns admistum mille ictibus diverberant, eæ tùm propriis viribus, tùm expeditis chyli sanguinisque principiis, tùm aucto motu & calore intestino, tùm prementium undequaque machinarum irritatâ potentiâ, nutritioni destinatum adeò comminuunt succum, ut in sanguinis globulos ferè totus citissimè facessat. Ex quâ αἱματώσει vix ulla, quæ corpus nutriat, exurgit substantia concrescere apta. Indè ratio petenda est, cur graciles copioso cruore turgeant. Iterùm atque iterùm collisi tritique globuli exilissimas in particulas abeunt, per cutis spiracula mox avolaturas. Per easdem vias tenue serum, sæviente fervore, facillimè dissipatur. In vasis quid residuum? Duriora *tartari* crassamina, salibus fixis & acrioribus fœta. (*a*) Hæc emaciandis urendisque solidis partibus, non recreandis, non reficiendis nata. *Pomaceo* tot averti posse calamitates analysis chymica luculenter ostendit. In hujus liquoris destillatione sulphureus primùm spiritus prodit, isque multò parcior, quàm ex Vino; mox plurimum sequitur *phlegma*; tùm, aucto igne, spissum elicitur oleum: quæ residua manet materia, pauci particeps est *alkalini* salis, à sale *tartari* parùm discrepantis. Lentorem *Pomacei* satis indicat insignis illa vis, quâ succus è pomis recenter expressus in primâ fermentatione turgescit. Eundem arguit ab eo liquore nata crapula, biduò vix edormienda. Dùm pinguis illa substantia, nostri corporis humoribus immista, volatiliores tumultumque minitantes atomos vel placido illaqueat glutine, vel diluente mergit sero; minùs agitata, minùs attenuata chyli ramenta, vorticoso globulorum motui nullatenùs accommoda, nutritiam cedunt in lympham. Ista suo priùs defungitur munere, quàm aut in rubras mutari sphærulas, aut per cutis meatus amandari possit. Quid ita? Caloris motûsque mediocritas frequentiores collisus divisionesque præcavet. Per insensilem διαφόρησιν minor fit seri utilis exhalatio; corporis macilenti vitia

emendantur, damna reparantur: exiles fibræ ab exedentium particularum morsu certiùs vindicantur, aridæ uberiùs humectantur, molliùs restaurantur exinanitæ.

(a) Hipp. *de vict. rat. l. 2.*

V.

LITENT obesi Libero, cujus auxilio segnem possunt excutere torpedinem, sanguinis ac spirituum (*a*) penuriam sustentare, vixque micantem nativi caloris flammulam à suffocatione vindicare. Sua nostram Pomonam manet gloria. Colant illam macilenti, neque parva cultûs erit merces. Inspissante magis quàm attenuante potu graciles indigent. Horum cerebro nervisque, pinguedinis præsidio non munitis, Vini mordacitas inimica. Crassiores *Pomaceo*, subtiliores Vino humores generari; hoc vehementiùs, quàm illo, caput nervosumque genus lædi unicâ probatur observatione Medico-Chirurgicâ. Lutetiæ, Antissiodori, aliisque in locis, quorum incolæ Vino indulgent, partium inferiorum multò citiùs faciliúsque, quàm capitis, curantur vulnera. In Neustriâ utrorumque contraria sors. Ut ut graviter sauciatum, nullo ferè negotio sanatur caput; pedis, tibiæ, femoris-ve ulcusculum in longam annorum seriem protrahitur, insanabilem non raro mutandum in φαγέδαιναι. Horum-ce discriminum causam quæris? Ex unâ parte, alta petentium humorum subtilitatem; ex alterâ, vix ascendentium eorumdem spissitudinem incusa. Nec manifestiorem putes assignari posse rationem, cur Cadomi, quàm Parisiis, multò periculosior sit *Saphenæ*-sectio, seriùs præsertim, frequentiús-ve celebrata. An illa, quam inducit *Pomaceum*, sanguinis crassitudine obstructiones portendi cuipiam videbitur? A suavibus *Neustriacæ* vindemiæ poculis metus iste deterreat, quos jam adipis importuna moles obruit, ac propter venarum arteriarumque (*b*) angustiam, (*c*) subitaneo strangulatui obnoxios reddit. Ab eo pavore liberent gracilium animos caloris innati maxima vis, volatilium, quibus pollent, salium virtus, fibrarum vividæ pulsationes, ac præcipuè vasorum sanguiferorum (*d*) amplitudo. Quibus illa natura corporis obtigit, iis à Vino potiùs, quàm à *Pomaceo*, non modò vasorum obstructiones imminent, sed & viscerum inflammationes, exulcerationes, tabes, hæmorrhagiæ, dysenteriæ, hydropes, paralyses, calculi, arthritides, &c.

(a) Gal. *comm. in Hipp. aph. 44. sect. 2.*
(b) Gal. *loc. cit.*
(c) Hipp. *Aph. cit.* Cels. *l. 2. c. 1.*
(d) Hipp. *Epid. l. 2.*

Ergò gracilibus Pomaceum *Vino salubrius.*

Proponebat, Parisiis, JOANNES-BAPTISTA DU BOIS, Sanlaudæus-Constantiensis, Baccalaureus Medicus,
A. R. S. H. M, DCC, XXV,

Typis PH. NICOLAI LOTTIN, Facultatis Medicinæ Typographi. 1725.